

Sygn. akt IV CZ 76/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku A. O.

przy uczestnictwie P. Spółki Akcyjnej

w K.

o ustanowienie służebności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 grudnia 2015 r.,

zażalenia uczestnika postępowania

na postanowienie Sądu Okręgowego w S.

z dnia 29 czerwca 2015 r.,

oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego przed Sądem Najwyższym w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w S. uwzględniając apelację wnioskodawczyni uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w S. z dnia 4 lutego 2015 r. oddalające wniosek o ustanowienie służebności przesyłu i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd drugiej instancji wskazał, że wnioskodawczyni, w związku z posadowieniem sieci elektroenergetycznej wysokiego napięcia na nieruchomości stanowiącej jej własność wniosła o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem, zaś uczestnik podniósł zarzut nabycia przez zasiedzenie tej służebności.

Sąd ten zakwestionował pogląd Sądu Rejonowego, że uczestnik - przedsiębiorstwo przesyłowe - wykazał przesłanki zasiedzenia służebności przesyłu. Uznał, że ocena materiału dowodowego nastąpiła z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c. wskutek pominięcia okoliczności, że uczestnik datę wybudowania linii energetycznej na nieruchomości wnioskodawczyni wykazał niepoświadczonymi za zgodność kserokopiami decyzji, natomiast treść tych decyzji, które mogą stanowić dowód, nie tylko nie dotyczy przedmiotowej nieruchomości ale nawet nie dotyczy terenów położonych w pobliżu gminy, w której ona się znajduje. Sąd Okręgowy wskazał nadto, że ustalenie daty wejścia w posiadanie służebności nie jest wobec tego możliwe za pomocą domniemania faktycznego (art. 230 k.p.c.) wyprowadzonego z twierdzenia, że skoro do innych nieruchomości zostały wydane stosowne decyzje zezwalające na budowę linii, to decyzje zostały też wydane w stosunku do nieruchomości wnioskodawczyni, bądź w oparciu o art. 230 w zw. z 13 § 2 k.p.c. wobec zaprzeczenia przez wnioskodawczynię wszystkim twierdzeniom uczestnika.

Wobec niewykazania przez uczestnika przesłanek nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu i niezasadnego uwzględnienia przez Sąd Rejonowy zgłoszonego zarzutu, nie została rozpoznana istota sprawy, wobec czego uchylił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 386 § 4 w zw. z 13 § 2 k.p.c. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W zażaleniu na powyższe postanowienie uczestnik postępowania P. S.A. w K. wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu oraz zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z 13 § 2 k.p.c. przez błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że Sąd pierwszej instancji nie wydał orzeczenia co do istoty sprawy oraz błędnie przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie ustalenia terminu posadowienia urządzeń przesyłowych podczas gdy powinien oddalić apelację jako bezzasadną na skutek wykazania wszystkich przesłanek niezbędnych do stwierdzenia słuszności przesyłu odpowiadającej swą treścią słuszności gruntowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Treść zarzutu podniesionych przez załączającą powoduje konieczność wyjaśnienia charakteru zażalenia oraz zakresu kognicji Sądu Najwyższego w toku rozpoznawania nowego środka odwoławczego.

Postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny, a to oznacza, że sąd drugiej instancji nie może ograniczać się jedynie do oceny zarzutów apelacyjnych, lecz musi dokonać własnych ustaleń i poddać je ocenie pod kątem prawa materialnego. Uwzględnienie apelacji powinno zatem prowadzić do wydania orzeczenia reformatoryjnego, a jedynie wyjątkowo orzeczenia kasatoryjnego w wypadkach przewidzianych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. - stwierdzenia nieważności postępowania, nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji oraz wtedy, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreślono, że kontrola dokonywana w ramach zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma charakter formalny, a zażalenie ma służyć badaniu, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji

zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. a zatem, czy powołana przez sąd przyczyna opiera się na jednej z przesłanek ustawowych. Dokonana kontrola ma charakter czysto procesowy, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*. W postępowaniu zażaleniowym wywołanym omawianym zażaleniem nie jest zatem dopuszczalne badanie merytoryczne stanowiska sądu drugiej instancji i kontrola materialnoprawnej podstawy wyroku, ta bowiem jest zarezerwowana do przeprowadzenia wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym. Konsekwencją jest wąskie określenie granic kognicji Sądu Najwyższego, a odmienne ich ujęcie jest niedopuszczalne (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012, I CZ 136/12 z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.).

W wypadku wskazania przez sąd drugiej instancji nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji jako podstawy uchylenia wyroku, zakres kognicji Sądu Najwyższego ogranicza się do zbadania, czy sąd odwoławczy prawidłowo rozumiał to pojęcie oraz czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji, natomiast poza tym zakresem pozostaje prawidłowość poglądu prawnego wyrażonego przez ten sąd. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635, z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Żaląca, błędnie pojmując charakter wniesionego środka odwoławczego, zarzut zażalenia w istocie odniosła do merytorycznego stanowiska Sądu Okręgowego. Jego treść oraz argumenty podniesione w uzasadnieniu w przeważającej mierze sprowadzają się do zakwestionowania zarówno

postępowania dowodowego, jak i oceny dowodów oraz poglądu prawnego Sądu drugiej instancji w zakresie nie wykazania przesłanek nabycia służebności przez zasiedzenie. Uszło uwadze skarżącej, że przyczyny uchylecia wyroku nie stanowiły braki w ustaleniach faktycznych i potrzeba ich uzupełnienia ale ocena prawna i rozstrzygnięcie merytoryczne, że zarzut zasiedzenia służebności przesyłu jest bezzasadny wobec nieudowodnienia zaistnienia przesłanek zasiedzenia. Zarzut zasiedzenia służebności przesyłu lub służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu jest zarzutem merytorycznym unicestwiającym żądanie wnioskodawczyni ustanowienia służebności. Skoro Sąd pierwszej instancji uwzględniając ten zarzut nie poczynił żadnych ustaleń faktycznych, nie dokonał oceny prawnej żądania zgłoszonego we wniosku i o nim nie orzekł, to w sytuacji odmiennej oceny prawnej dokonanej przez Sąd Okręgowy zaistniały podstawy do przyjęcia, że nie została rozpoznana istota sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 w zw. z 13 § 2 k.p.c. Wszystkie natomiast argumenty kwestionujące prawidłowość merytorycznej oceny prawnej wyrażonej przez ten Sąd pozostają poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego dokonywanej w ramach zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ i art. 13 § 2 k.p.c., o kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygając zgodnie z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c.

eb